

УДК 658 (045)

**ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ВИКОРИСТАННЯ
РЕСУРСІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

*Пілявський В.І., кандидат економічних наук, докторант
Міжнародний університет бізнесу і права
м. Херсон*

Згідно з експертними оцінками, ресурсо- та енергокористування в галузях національного господарства є на 60% більш затратним, ніж у країнах ЄС. Повною мірою це стосується сільського господарства країни, характер

відтворення якого передбачає значну ресурсо- та енергоємність. При цьому слід враховувати, що його галузі зазнають впливів циклічності та криз, притаманних економіці в цілому. Разом з тим, сільському господарству властиві й специфічні аграрні кризи, які мають ряд особливостей: охоплюють тільки його, не мають циклічної природи і є значно довшими, ніж промислові.

Тісний зв'язок аграрної сфери з іншими сферами суспільного виробництва зумовлює можливість так званої відображеної аграрної кризи, викликаної кризою в суміжних галузях. Дійсно, криза в промисловості по виробництву засобів виробництва для сільського господарства, у галузі селекції рослинництва і тваринництва, меліорації, паливно-енергетичному комплексі через певний час, як правило, обов'язково відображається на темпах розвитку як окремих аграрних підприємств, так і всієї галузі в цілому.

Проте через важливі об'єктивні причини, а саме потреби населення у харчуванні як базові для людини, обсяг сільськогосподарського виробництва у зв'язку з кризовим падінням цін скорочується дещо повільніше, ніж в інших галузях макроекономіки. У багатьох випадках, воно може не відбуватися взагалі. З іншого боку, і вихід з кризи для агросфери розтягується на більш тривалий термін саме через затягування перевиробництва, наявність значного незавершеного виробництва, вплив агрокліматичних чинників невизначеності, які важко піддаються прогнозуванню та регулюванню.

Аналіз впливу циклічності розвитку господарсько-економічних систем на формування середовища функціонування, зокрема, ресурсокористування агросфери вимагає співвіднесення логіки циклічного розвитку з його жорсткою періодичністю з однієї сторони, і з нелінійним характером еволюції власне агросфери – стохастичністю, непередбачуваністю – з іншої. Але навколишнє середовище представлене і природно-біологічною компонентою, розвиток якої теж носить циклічний характер. Таким чином, економічні цикли в агросфері, у широкому розумінні, виступають як спосіб адаптації соціуму та виробництва до природного середовища.

При цьому слід зазначити, що цикли проявляють себе з особливою точністю і послідовністю на великому сукупному обсязі показників, тобто у макромасштабах. При зменшенні їх масштабу можливі істотні відхилення від виявленої загальної динаміки. Нелінійний характер зовнішнього середовища, робить циклічну динаміку несинхронізованою. Тому ситуація розвитку та ресурсокористування агросфери як господарсько-економічної системи постає як поліваріантна, різновекторна і важкопрогнозована. Іншими словами, ці процеси розгортаються на різних рівнях її організації (домогосподарств, підприємств, галузей) як паралельно, так і перехреснюючись, гасячи або посилюючи один одного. Визначене значно ускладнює управління й соціально-економічну самоорганізацію процесів ресурсокористування у сільському господарстві.

Сучасна криза, що вразила фінанси, економіку та агросферу країни, характеризується складністю через прояви та накладання одна на одну. Тому

допомогтися досягнення економічного зростання як окремих товаровиробників, так і всієї аграрної сфери, вкрай складно. Мова йде про кризи реструктуризації, надмірної концентрації та монополізації виробництва; повільного відтворення основних засобів на засадах використання вторинної техніки; дефіцит обігових засобів та недосконалу організацію операційних та бізнес-процесів у малих і середніх аграрних підприємствах; не раціональне ресурсокористування та ресурсозбереження; безробіття та бідність сільського населення; слабе інноваційне та фінансово-інвестиційне забезпечення суб'єктів господарювання; не достатню організацію та регулювання розвитку сільських територій.

Отже, для забезпечення виходу агросфери з кризового стану та покращення її агроресурсного потенціалу необхідно мати державну підтримку для всіх суб'єктів господарювання, покриття частини витрат на інновації, органічний розвиток, раціональне ресурсокористування та ресурсозбереження; збільшити частку коштів місцевих бюджетів, направлену на вирішення соціальних проблем і розвиток села, будівництво доріг, житла, інших об'єктів, придбання основних та обігових засобів виробництва.

До пріоритетних завдань держави з метою раціонального ресурсокористування та розвитку агросфери необхідно віднести відновлення паритету цін, встановлення гарантованих мінімальних цін на основні види сільськогосподарської продукції на рівні, що забезпечує сільським товаровиробникам розширене відтворення. Потрібна ефективна система їх кредитування і страхування. Необхідно впроваджувати товарне кредитування, розвивати обслуговуючу кооперацію. Більш чітко має бути розроблений механізм виділення бюджетних коштів на капітальні вкладення, дотації і компенсації на відновлення природної родючості ґрунтів, поліпшення продуктивності земель та інших природних агроресурсів.